

majd. Négy további terminált vásároltunk, amelyeket hamarosan installálunk. Ez a munkaállomások számát tízre növeli. Hogy a RAM-mal kapcsolatos problémákat megoldjuk, ezt minden terminálon 1 Mbájtról 3 Mbátra növeljük. További teendő a DOS 5.0 és az Optinet új verziójának bevezetése.

Jelentős az előrehaladás a főiskola hálózatában is. A könyvtár legtöbb adminisztratív funkciója a szemben levő épületbe került. Az új hálózat lehetővé teszi a Gateway House munkatársai számára a CD-ROM hálózat elérését.

Mostanában vettünk az Atticától egy CD Sentry menü- és számlázási programot. Mivel ehhez több RAM-ra lesz szükség, mint a jelenlegi menü esetében, installálásával várni kell annak említett bővítéséig.

Ha 6–12 hónapra tekintünk előre, várható, hogy a Netware 286-ot a Netware 386 váltja fel. Ehhez elsősorban a fájlrendszert kell módosítani, legalább 8 Mbájtos RAM és nagyobb merevlemez lesz szükséges. A Netware 386 nagyobb biztonságot is kínál, ami különösen fontos, mert a tervek szerint a szolgáltatásokat kiterjesztjük az egyes részletekre is. A könyvtár érdeke, hogy az oktatók megismerjék az összes technikai lehetőséget. Elsőként a Business School esetében várható ez a jövő tanév kezdetére.

Amellett, hogy több felhasználó számára több szolgáltatást nyújtunk, az integrált munkaállomási környezet kialakítása látszik fontosnak. Olyan szoftvert szolgáltatunk, amelynek segítségével a használók saját bibliográfiákat és adatbázisokat készíthetnek a háló-

zatban. Semmi sem szól az ellen, hogy a Business Schoolból kikerülő használók a kapott adatokat egy táblázatkezelőbe tölthessék le. Nem szabad elfeledkezni a JANET-en keresztül nyújtott szolgáltatásokról, az egyéb könyvtárak katalógusaihoz való hozzáférés természetes kiindulópont. A Windows a megfelelő környezet kialakításában segíthet.

Következtetések

A felhasználók hozzászoktak a CD-ROM hálózat-hoz. Bár ez eddig is folyamatosan változott, az elkövetkező néhány hónap fog jelentős fejlődést hozni. A javasolt változások hosszabb távon biztosítják, hogy a hálózat továbbra is anyagot szolgáltatson a használóknak, legyenek akár a könyvtárban, akár más épületben. Most, hogy a hálózat mér létrejött, ideje, hogy a teljesítmény mérésére ugyanazokat a szempontokat alkalmazzuk, mint az egyéb könyvtári szolgáltatásoknál, és ezekből megfelelő következtetéseket vonjunk le. Így az értéknövelő hatást tényszerűen megállapíthatjuk, és elemezzük a hálózat hatását az egyéb szolgáltatásokra, például a könyvtárközi kölcsönzésre.

/BLACK, K.: CD-ROM networking: the Leicester Polytechnic experience. = *Aslib Information*, 20. köt. 7–8. sz. 1992. p. 288–290./

(Murányi Péter)

Az angliai JANET-hálózat és a könyvtárak

A *JANET*- (*Joint Academic NETWORK*) hálózatot 1984-ben alapította az Egyetemek és Kutatóintézetek Számítógépes Bizottsága, ma az Információs Szolgáltatások Bizottsága (*Information Services Committee* = *ISC*) szponzorálja. Több mint 2000 számítógépet kapcsol össze Anglia mintegy 200 pontjáról, egyetemeket, oktatási intézményeket, ipari és kereskedelmi szervezeteket. Legnagyobb erénye heterogenitásában rejlik, egységesen alkalmazott szabványok segítségével az intézmények és adatbázisok legváltozatosabb formáit képes egy hálózatba kapcsolni.

A *JANET.NEWS* számítógépes „faliújságon” keresztül lehet a hálózatról információkat kapni. Ennek van egy könyvtári szekciója is, amely megadja a könyvtári személyzet e-mail címeit, OPAC-címeiket, valamint egyéb, a könyvtárosokat érintő információkat.

A JANET könyvtári alkalmazásai

Első lépésben az *OPAC*-okat kapcsolták a *JANET*-hez, lehetővé téve ezáltal elérésüket a campuson

kívülről is. A nagy katalógusok és más információs szolgáltatások használatához nem szükséges regisztráció. Az angliai egyetemi könyvtárak természetesen a legkülönbözőbb integrált rendszereket alkalmazzák, más-más interfésszel. A *SALBIN* nevű szoftvercsomagot (*Scottish Academic Libraries Bibliographic Information Network* = *Skóciai Egyetemi Könyvtárak Bibliográfiai Információs Hálózata*) 8 skóciai egyetemi könyvtár fejlesztette ki a *British Library* támogatásával, hogy könnyű hozzáférést biztosítsanak a távoli katalógusokhoz; amikor a használó valamelyiket kiválasztja, a szoftver gondoskodik a tárcsázásról és a kapcsolatfelvételről.

A *JANET* alternatívát kínál a könyvtárak számára a könyvtárközi kölcsönzés lebonyolításához a posta és a telex mellett. A kérdéseket a *BLDSC ARTEL* programjával ingyen továbbítják e-mailen, és ez az átvitel leggyorsabb módja. A könyvtárközi kölcsönzés e formája még nem igazán felkapott, de egyre több könyvtár fogadja már el az igényeket a *JANET*-en keresztül.

A hálózat személyes e-mail kommunikációra is használható, bár 1988-ban alapítottak egy általános könyvtári levelezőrendszert is, amelyen keresztül kérdőíves vizsgálatok, szakmai információcsere stb. bonyolódhatnak. A newcastle-i egyetem Hálózati Információs Szolgáltatások Projektje (Networked Information Services Project = NISP) irányított levelezőszolgáltatásokat nyújt, amelyek olyan témákat ölelnek fel, mint pl. az információs technológia, régi könyvek stb. A legutóbbi ezek közül egy zárt lista a nemzetközi és egyetemi könyvtárigazgatók számára (LIS-SCONUL).

A JANET-hálózatot elsősorban bibliográfiai adatok cseréjére használják. Az Egyetemi Kutató Könyvtárak Konzorciuma (Consortium of University Research Libraries = CURL), melyet a 7 legnagyobb egyetemi könyvtár alapított, létrehozott egy adatbázist, amely a tagkönyvtárak katalógusait a JANET-en elérhetővé és letölthetővé teszi más egyetemi könyvtárak számára is.

A JANET gateway szolgáltatásaival a PSS és IPSS hálózatok révén online adatbázisok is elérhetőek (pl. a Dialog). A keresés és az adatok letöltése maximális sebességű, a költségeket viszont a lehető legalacsonyabban tartják. A költségek még tovább csökkenthetőek az európai – pl. STN – hálózatokhoz való hozzáférés lehetővé tételével az IXI (nemzetközi X. 25-ös infrastruktúra) hálózat révén.

A hálózat legújabb szolgáltatása az ISI adatbázisok elérése (Science Citation Index, Social Science Citation Index, Arts and Humanities Citation Index). Ezek az adatbázisok a BIDS (Bath ISI Date Service) központban található, ingyenesen állnak az előfizető intézmények tanárainak és diákjainak a rendelkezésére. Az adatbázisokban két év adatai kereshetők. A szolgáltatás néhány hónapja működik, és nagy népszerűségnek örvend.

Felhasználói csoportok

A JANET megalapítása óta felhasználói csoportokba szerveződnek. A regionálisan, ill. érdeklődési körök szerint szervezett csoportok delegálnak tagokat az országos csoportba, amely egy évben 2–3-szor ülésezik. A felhasználói csoportrendszer eredeti célja az volt, hogy a végfelhasználóknak adjon beleszólási lehetőséget a hálózat ügyeibe, de az aktív tagok a

helyi számítógépes szolgáltatásokból kerülnek ki, tehát nem annyira a felhasználókat, mint inkább a közvetítőket képviselik.

A könyvtári csoport (JANET User Group for Libraries = JUGL) 1986-ban alakult, a hálózat könyvtári felhasználását felügyeli. A JANET-hez kapcsolódó (vagy potenciálisan kapcsolódó) minden könyvtár egy-egy taggal képviselteti magát. A csoport célja, hogy elősegítse a könyvtáros szakma fejlődését a hálózat lehetőségeinek kihasználása révén, és fórumot biztosítson a hozzászólásoknak, ill. vitáknak. Továbbképzéseket szerveznek a könyvtárosok számára a hálózat használatát megkönnyítendő, és az információhoz való hozzáférés új módszereit elsajátítandó. Az új ötleteket és fejlesztéseket minden ősszel egy konferencián tájékoztatják nyilvánosság elé. 1990 óta él hírlevelük, a *JUGL Newsletter: network news and developments for libraries*, amelyet negyedévenként adnak ki, és széles körben terjesztenek. Ezenkívül kiadtak egy jegyzéket az angliai OPAC-okról, valamint a könyvtárosok e-mail címjegyzékét.

A JUGL találkozót szervez a számítógépes rendszerek eladóival és a könyvterjesztőkkel is, ahol informálja őket a hálózat használatáról, különösen az OPAC-eléréssel és a rekordközvetítéssel kapcsolatos problémákról, ill. igényekről.

A JUGL talán legjelentősebb kezdeményezése az 1988-ban indított kétéves projekt, a *JUPITER* (JUGL University Project for Information Transfer, Education and Research). Ennek általános célja, hogy elősegítse a JANET használatát az egyetemi könyvtárakban képzéssel és tanácsadással. A projekt fő terméke egy útmutató a JANET-ről, amely négy részből áll: (1) A JANET alapjai; (2) Elérési módszerek; (3) A hálózat szolgáltatásai; (4) OPAC-ok.

A JANET könyvtári használata rendkívül gyorsan fejlődik, nagyrészt a könyvtárosok lelkesedésének köszönhetően. Nem véletlen, hogy az országos csoport vezetője immár másodszor könyvtáros. A hálózat sikere elsősorban annak tulajdonítható, hogy sikerült szoros kapcsolatot kiépíteni a szolgáltatók, a közvetítők és a felhasználók között.

/BREAKS, M.: The U. K. JANET network and its use by libraries. = IATUL Proceedings, 2. köt. 1992. p. 78–81./

(Varga Katalin)

Lesz-e új könyvtári törvény Lengyelországban? Előmunkálatai mindenesetre folynak

A lengyel szerző szlovák nyelvű szaklapban megjelentetett cikke azért érdemel figyelmet, mivel – dióhéjban – megismerteti a lengyel szakemberek könyvtári

törvény iránti törekvéseivel (mégpedig a 18. század végétől kezdve egészen a második világháború kitöréséig), értékeli az eddig megszületett két törvényt: az